

Meg Mason: Murhe ja autuus

[PM/31 ADMIN](#)

En oikein osaa olla ihminen – RIITTA VAISMAA (25.3.2022)

”Oletko sinä, Martha, kirjoittanut kaikkiin muuttolaatikoihin Sekalaista?” Patrickin kysymys vaimolleen kuvastaa mainiosti tilaa, jossa pariskunta ja etenkin Martha elää lähes jatkuvasti.

Meg Masonin romaanin *Murhe ja autuus* noin nelikymppinen Martha on elänyt sekalaisessa tilassa teini-ikästä lähtien. Hän on ajoittain synkkä ja masentunut ja äärettömän ilkeä niin itselleen kuin muillekin. Vanhemmatkin ovat vähintäänkin outoja. Omalaatuinen kierrätystaitelija-äiti ei juuri lapsistaan välitä. Ystävällinen ja sympaattinen isä on kirjoittanut nuoruudessaan yhden hyvän runon. Siitä lähtien hän on koonnut merkittävää runokokoelmaa, joka ei valmistu, vaikka kirjoituskoneen ja sittemmin kehittyneempien kirjoituslaitteiden napse kuuluu isän huoneesta lähes aina. Isän huone ja läheisyys on ainoa, mikä rauhoittaa esikoistyttären. Perheen nuorempi tytär Ingrid elää niin tavallista elämää kuin kummallisessa perheessä on mahdollista.

Marthan elämän juonen kulku on aina sama: hän onnistuu pilaamaan kaiken, mihin ryhtyy. Näin on ollut jo kouluajoista saakka. Sittemmin Martha työskentelee toimittajana eri aikakauslehdissä, mutta jatkuvia sotkuja ei kunnan ura siedä. Lopulta hän kirjoittaa kauppaketjun nettisivuille hauskoja ruokakolumneja, joista hänen mielestään toimitus karsii pois kaiken hauskan.

Romaanin alkupuoli on puuduttavan toisteinen. On Marthan mielen heilahteluja ja elämän sotkuja aina vaan uudestaan. Jalat maassa elävä pikkusisko yrittää auttaa, isäkin vaatimattomalla tavallaan. Äidin välinpitämättömyys tuntuu raa'alta. Erilaisia hoitoyrityksiä on, mutta mikään ei auta. Kaikki kilpistyy Marthan vimmaiseen vihaisuuteen. Tämän jakson olisin suonut olevan tiiviimpi.

Puolen välin jälkeen *Murhe ja autuus* muuttuu monipuoliseksi, ja tarina saa uutta kiinnostavuutta ja syvyyttä. Vaikka Marthan parin viikon pika-avioliitto Jonathanin kanssa sopii sarjaan päähenkilön epäonnistumisia, se on kuitenkin käännekohta, jonka jälkeen jotakin parempaa voi olla tulossa.

Sisarusten serkkupoikien Marthaa pari vuotta nuorempi kaveri Patrick on tytöille kuin yksi serkku lisää. Hän on aina ollut olemassa, eivätkä tytöt häneen ihmeemmin kiinnitä huomiotaan. Hiljalleen selviää, että Patrick on ollut 14-vuotiaasta rakastunut Marthaan. Kun heistä tulee Jonathan-episodin jälkeen pari, Patrick tekee kaikkensa auttaakseen Marthaa, vaikka mikään ei tunnu riittävän. He jopa muuttavat Lontoosta Oxfordiin, jotta Martha saisi etäisyyttä lapsuudenperheeseensä.

Oxfordissa Martha hakeutuu psykiatrille, joka kymmenien aiempien yritysten jälkeen kuuntelee häntä. Psykiatria kiinnostaa, miten Martha on itse itsensä diganosoinut. Martha vastaa: *"Että en oikein osaa olla ihminen. Eläminen tuntuu olevan minulle hankalampaa kuin muille."* Psykiatri antaa Marthan kertoa kaiken mahdollisen ja tekee sen jälkeen diagnoosinsa ja määrää helpottavat lääkkeet.

Romaanin keskeinen kysymys on, miksi kukaan ei kymmenien vuosien aikana ole osannut nähdä Marthan ongelmaa. Mason ei kerro Marthan sairauden nimeä ja korostaa loppukommentissaan, että kyse ei ole mistään olemassa olevasta taudista. Joka tapauksessa sairaus on sellainen, jota ainakin Marthan lapsuudessa olisi pidetty stigmana.

Kylmäävän väärältä tuntuu, että äiti on tiennyt tyttärensä sairauden jo tämän nuoruudesta lähtien. Hän on kieltänyt asian suojellakseen järjettömällä tavalla Marthaa. Tämä on kärsinyt sairaudesta, johon olisi voinut saada apua ja mm. joutunut syömään kahmaloittain väriä lääkkeitä vuosien ajan. Kuinka paljon paha voikaan äidinrakkaus saada aikaan? Äidin outous paljastuu samaksi sairaudeksi, josta on suvussa kärsitty useassa sukupolvessa.

Lääkärinä toimivalle Patrickille Marthan sairaus paljastuu, kun hän näkee, mitä lääkkeitä hänen vaimolleen on määrätty. Hän ei pelästy vaan yrittää jaksaa Marthan kanssa elämistä. Kun heidän suhteensa on ajautunut umpisolmuun, Patrick toteaa: *"Toisinaan toivoin vain, että olisimme normaaleja."* Vaikka heillä onkin ollut hankalaa, Patrickin mukaan *"Enimmäkseen se oli ihan mahtavaa. Olin niin ikionnellinen kanssasi, Martha. Sinulla ei ole hajuakaan siitä, miten hienoa se oli. Ja juuri sitä tässä on kaikkein vaikeinta käsittää. Että et tajunnut sitä kaikkea hyvää. Et nähnyt sitä."*

Suurimman osan hauskuudesta *Murheeseen ja autuuteen* tuo Ingrid, jonka ruuhkavuodet ovat todella täynnä touhua. Poikia syntyy harva se vuosi, ja perhe-elämä on vauhdikasta. Omien kiireidensä keskellä Ingridillä on silti aina aikaa sisarelleen.

Järkevä Ingrid vastaa Marthalle, kun tämä kysyy sisaren avioliiton jatkumisesta: *"En. En aio. Ei aviomiestä noin vain jätetä, Martha. Ellei sitten ole joku ihan aito syy —. Martha jatkaa: "Mutta entä jos on onneton?" Ingrid vastaa: "Ei sillä ole väliä, vaikka olisi onneton. Ei se ole mikään riittävä syy erota. Jos on vain tylsää ja kaikki on vähän hankalaa ja tuntuu, ettei rakasta toista enää, mitä sitten. Sovittu mikä sovittu."*

Ingrid jatkaa: *"— parasta mitä äiti voi lapsilleen tehdä, on rakastaa niiden isää."* Hän ei tiedä osuvansa kipeään kohtaan. Hän on uskonut sisartaan tämän vanhoessa, ettei tämä halua lasta. Marthan suurin suru on lapsettomuus. Hän ei ole sairautensa vuoksi uskaltanut hankkia lasta. Ingrid ei voi tietää, että Martha on kateellinen sisarensa elämäntilanteesta. Tuntuu todella pahalta, että Martha olisi voinut elää aivan toisin, jollei hänelle olisi valehdeltu.

Onko jo myöhäistä? Vaikka Patrick jättää Marthan, ovi ei ehkä kokonaan sulkeudu. Liikuttavaa on, kun Patrick lähtee yhteisestä kodista, hän palaa hetken kuluttua pienen pullon kanssa pihalle. *"Patrick on mies, joka viime töikseen ennen vaimonsa jättämistä käy lisäämässä autoon öljyä."*

Murhetta ja autuutta markkinoidaan järisyttävän hauskana. Monet tapahtumat ovat riipaisevan surkukupaisia. Erityisesti sananvaihto on terävää ja nokkelaa, minkä Maria Lyytinen on hienosti osannut suomeksi ilmaista. Kaikella hauskuudella on kuitenkin suruverho ympärillään, joten hupiluettavaa Meg Masonin teos ei ole. Hauskuuden rinnalla kulkevat varjopuolet osoittavat kirjailijan älykkyden ja ihmistuntemuksen.

Ihmettelen romaanin kansiliepeen tekstiä, joka nokkeluudessaan toistuu kaikessa, mitä kirjasta on kirjoitettu. Siinä kerrotaan, että Martha on elinpiirissään ainoa, jolla ei ole tohtorintutkintoa eikä lasta. Asiasta mainitaan yhden ainoan kerran, yhdellä rivillä, kun Martha yrittää löytää tekemistä lukupiiristä. Tuntuu kuin markkinointitekstin laatija olisi avannut teoksen summan mutikassa ja sattunut tälle sivulle. Koko asia on täysin sekundäärinen ja voisi olla kirjasta poissa, eikä teos

menettäisi mitään. Lasten saaminen toki on keskeistä, mutta siitä taas ei Oxfordin lukupiirissä puhuta.

Meg Mason on syntynyt Uudessa Seelannissa ja asuu nykyään Sydneyssä. Hän on ennen kirjailijan uraa työskennellyt toimittajana ja tekee edelleen freelance-töitä kirjailijan työn ohessa. *Murhe ja autuus* on hänen kolmas romaaninsa. Hän pitää henkilökohtaiset asiansa salassa. Hän ei kerro ikäänsä, hän ei ole somessa. Hän ei paljasta, kuka on hänen aviopuolisonsa.

Meg Mason: *Murhe ja autuus* (Sorrow and Bliss). Suom. Maria Lyytinen. Otava 2022. 336 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko